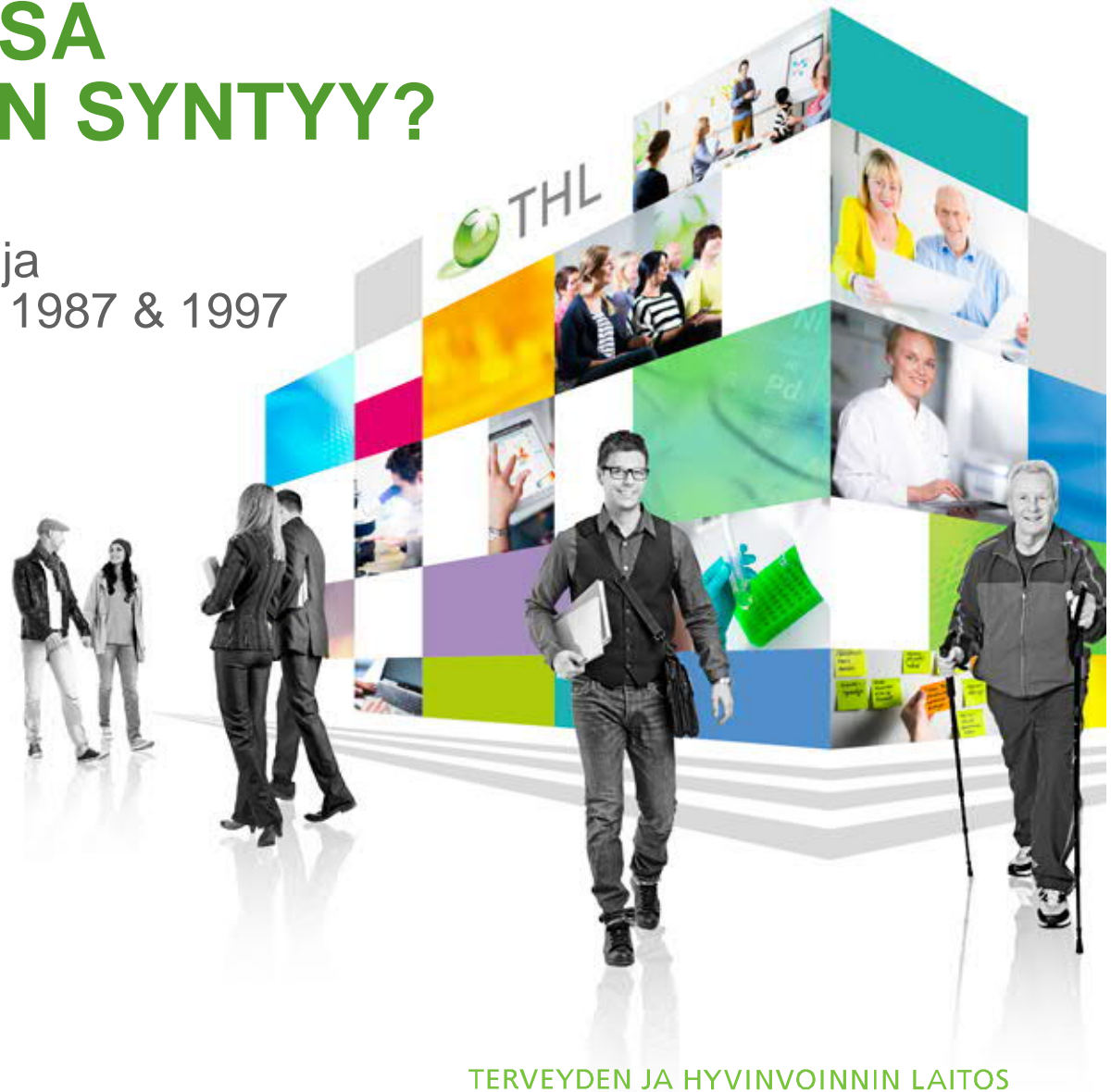

MISSÄ VAIHEESSA SYRJÄYTYMINEN SYNTYY?

Marko Merikukka, tilastotutkija
Kansallinen syntymäkohortti 1987 & 1997

SISÄLTÖ

- Syrjäytyminen
- Aineisto
 - Kansallinen syntymäkohortti 1987
 - Mitä kuuluu? – Neljännesvuosisadan rajapyykki
- Syrjäytymisen dynamiikka -työkalu

SYRJÄYTYMINEN

– TERMINÄ ONGELMALLINEN

- Termillä ei yhtä ainoaa määritelmää
 - Leimaava, ihmisiä heidän ulkopuoleltaan määrittelevä
- Yhteiskunnallisesta ilmiöstä on voitava puhua jollakin täsmällisellä tavalla
 - voidaan vaikuttaa ongelmaan
- Tässä yhteydessä syrjäytymisellä tarkoitetaan yhteiskunnan normaaleina pidettyjen toimintamallien ja toiminnan ulkopuolelle jäämistä sekä osattomuuden kokemusta.
 - Esim. koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olemista

SYRJÄYTYMINEN

- Syrjäytyminen on usein pitkä prosessi, jossa riskit ja niiden kasautuminen johtavat ongelmallisiin olosuhteisiin, köyhyyteen ja hyvinvointivajeisiin eri elämän osa-alueilla.
- Syrjäytyneeksi ei synnytä eikä syrjäytyneenä pysytä koko elinaikaa.
- Tiedetään, että lapsuuden elinolosuhteet sekä vanhempien haavoittuva asema ovat merkittäviä riskitekijöitä lasten ja nuorten syrjäytymiskehitykselle ja syrjään jäämiselle aikuisuudessa.

**KANSALLINEN SYNTYMÄKOHO RTTI
1987 -AINEISTO**

MITÄ KUULUU VUONNA 1987 SYNTYNEILLE?

-
- SYNTYMÄKOHORTTI
1987 -TUTKIMUS

Kaikki Suomessa vuonna 1987
syntyneet n. 60 000 lasta ja heidän
(biologiset) vanhempansa

-
- SEURATTU SIKIÖKAUDELTA
VUOSIEN 2015/17 LOPPUUN

-
- YHDISTETTY LÄHES KAIKKI
MAHDOLLISET SOSIAALI- JA
TERVEYSREKISTERI-, SEKÄ
VÄESTÖREKISTERITIEDOT
-

Kohorttilainen

Talous

- ansaintajaksot
- eläketiedot
- toimeentulotuki

Koulutus

- tutkintotiedot tilastovuosittain
- yhteisvalintatiedot
- peruskoulun päättötodistuksien arvosanat

Alue & muutot

- asumishistoria ja paikkatieto
- kaupunki-maaseutu -luokitus

Etuudet

- peruspäiväraha ja työmarkkinatuki
- palkattomat jaksot
- työkyvyttömyyseläke
- kotihoidontukijaksot
- äitiys-, isyys- tai vanhempainpäivärahajaksot
- opintotuki
- kuntoutusraha
- vammaistuet

Terveys

- raskaudet ja synnytykset
- raskauden keskeytykset
- erikoissairaanhoidon poliklinikkakäynnit ja diagnoosit
- erikoissairaanhoidon osastojaksot
- sosiaalihuollon laitoshoido
- psyykenlääkkeiden ostot
- erityiskorvattavat lääkkeet
- yksityiset lääkärikäynnit
- KELA:n kuntoutusjaksot
- kuolemansyyt
- kuolinpäivä
- *Chlamydia trachomatis* -diagnosoidut infektiot

Muu hyvinvointi

- lastensuojelu/kodin ulkopuoliset sijoitukset ja huostaanotot
- palvelukelpoisuusluokka
- peruskokeiden tulokset
- rangaistusmääräykset
- rikostuomiot
- Avioliittohistoria

Työllisyyden edistäminen

- työttömyysjaksot
- työnhakutiedot
- työvoimapolitiittiset lausunnot
- työllistämistiedot
- työkokeilut
- työvoimakoulutuksen tiedot

Raskausaika ja syntymä

- äidin ikä
- äidin siviilisääty
- syntymäpaino ja -pituus
- monisikiöisyys
- äidin tupakointi raskauden aikana
- raskauden kesto
- raskausajan ja synnytyksen aikaiset sairaudet, diagnoosit, toimenpiteet ja komplikaatiot
- synnytystapa
- synnytyksen kesto
- Apgar-pisteet
- lapsen diagnoosit

Vanhemmat

Talous

- ansaintajaksot
- ylivelkaantuminen
- työttömyysturvatieodot
- eläketiedot
- toimeentulotuki + ruokakunta

Koulutus

- tutkintotiedot
- Amatit

Alue & muutot

- äidin kotikuntatieto
- vanhemman kotikuntatieto vuosille

Etuudet

- äitiys-, isyys- ja vanhempainrahajaksot
- kotihoidon tukijaksot
- palkattomat jaksot

Terveys

- erikoissairaanhoidon poliklinikkakäynnit ja diagnoosit
- erikoissairaanhoidon osastokä
- työkyvyttömyyseläke
- kuolemat
- sosiaalihuollon laitoshoido

Muu hyvinvointi

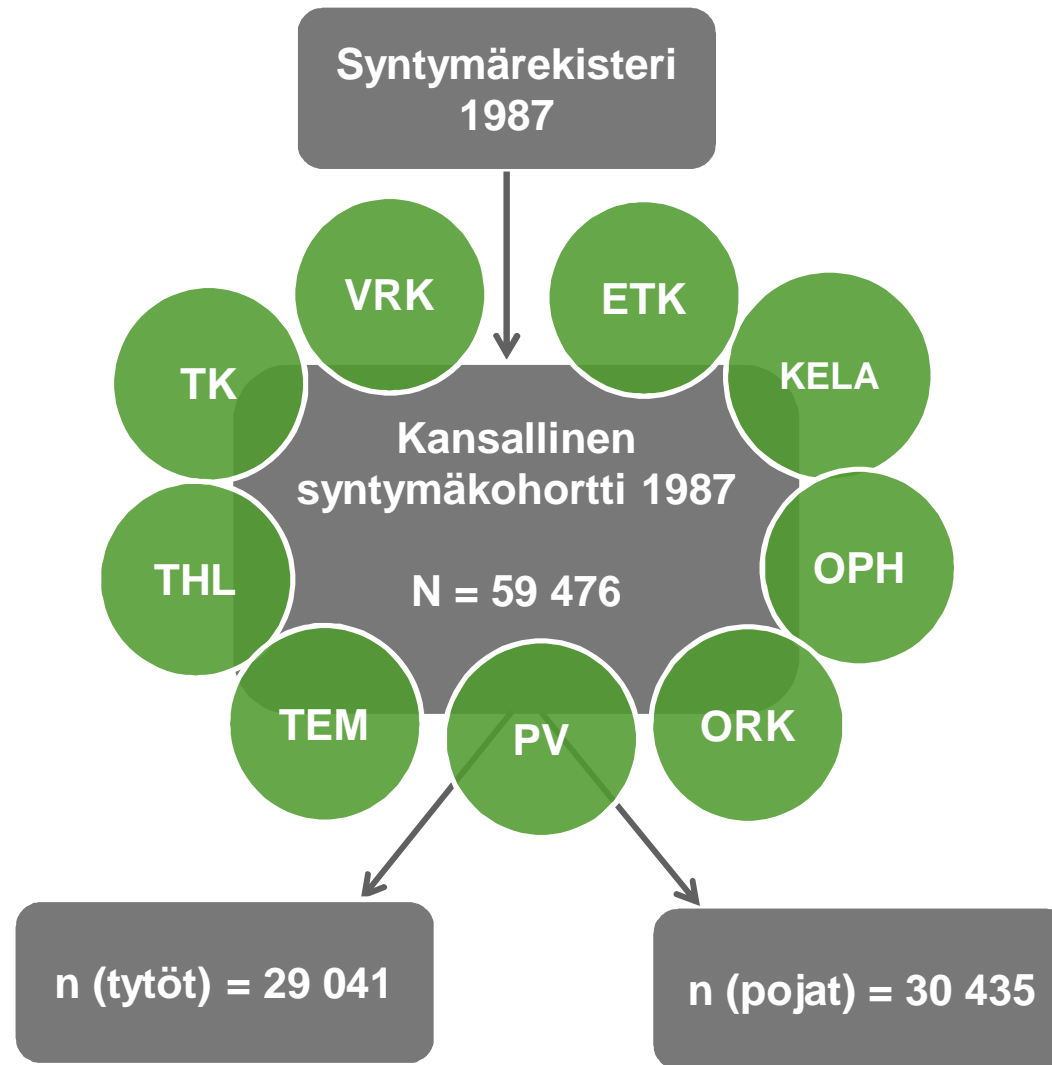
- avioliitot ja -erot
- sosioekonominen asema

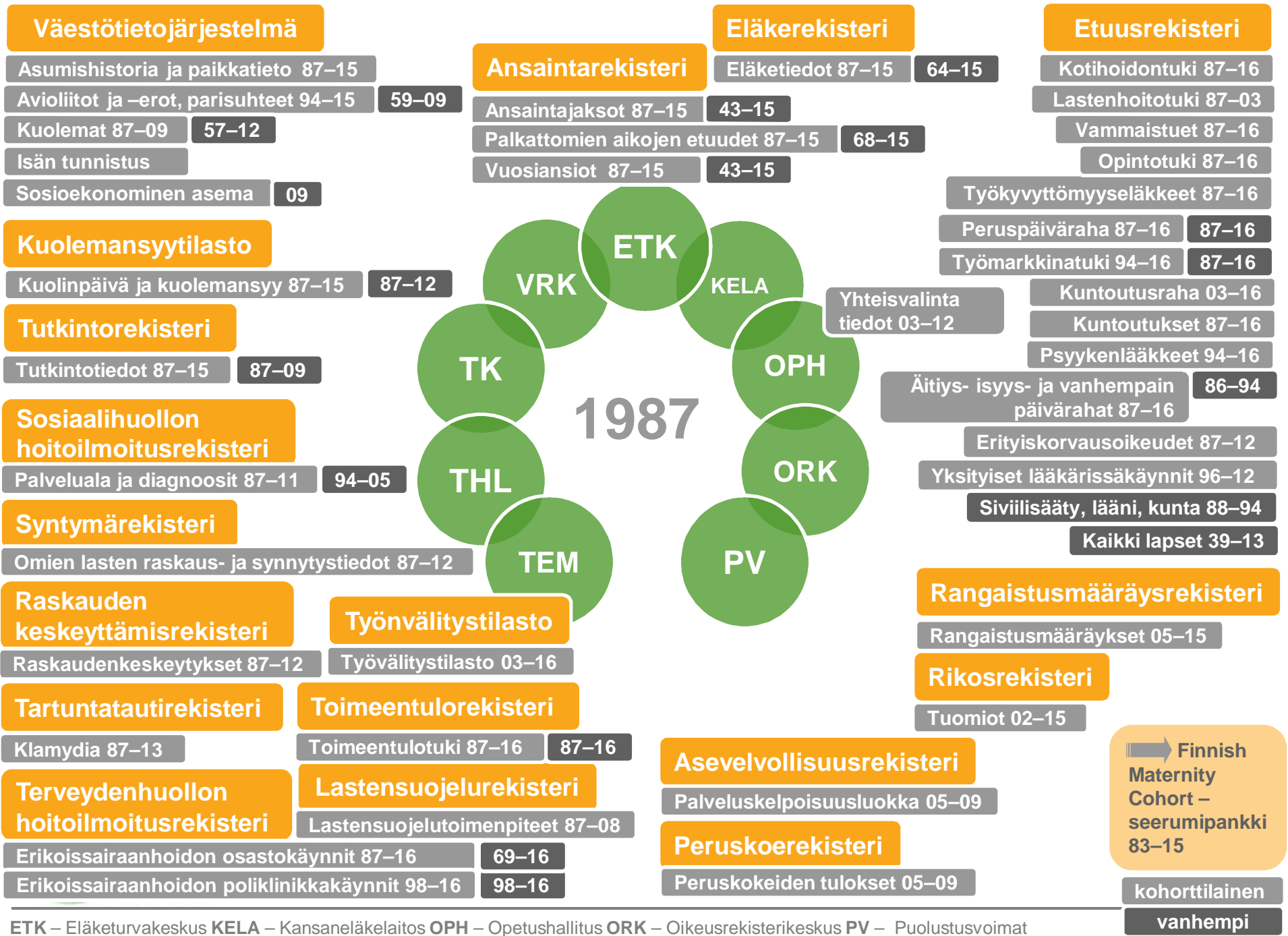

Sisarukset

Tietoja sisaruksista

- syntymäajat

ETK – Eläketurvakeskus KELA – Kansaneläkelaitos OPH – Opetushallitus ORK – Oikeusrekisterikeskus PV – Puolustusvoimat
 TEM – Työ- ja elinkeinoministeriö THL – Terveystieteiden tutkimuskeskus TK – Tilastokeskus VRK – Väestötietokeskus

Kohortti 1987

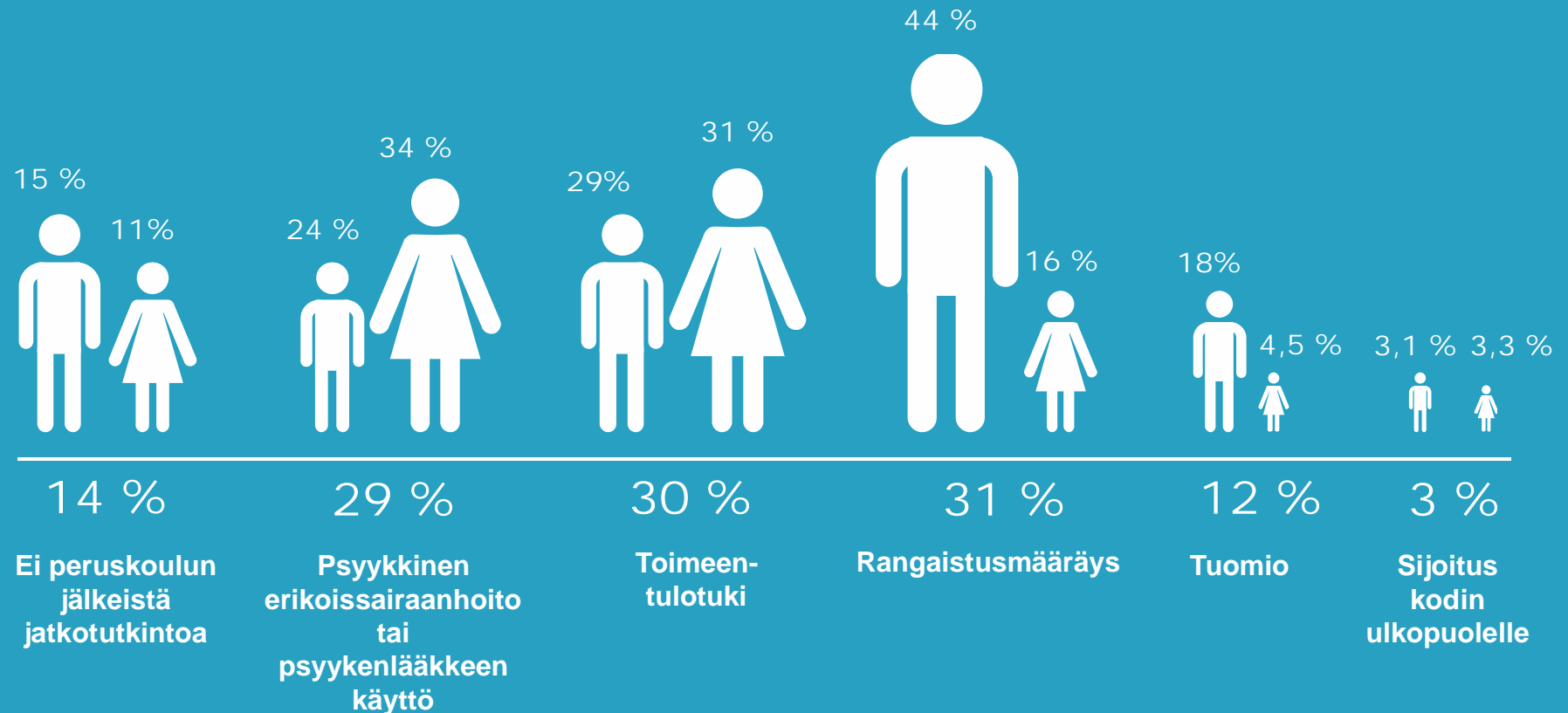
REKISTERITUTKIMUKSEN OMINAISPIIRTEET

- Parempi edustavuus kuin kyselytutkimuksissa
- Kansallisella tasolla hyvä maantieteellinen kattavuus
 - Tiedot yhdistettävissä muihin alueellisiin tietoihin sekä biopankkien näytteisiin
- Kuvaavat palveluiden käyttöä ja etuuksien saanti
 - Eivät kerro koetusta hyvinvoinnista

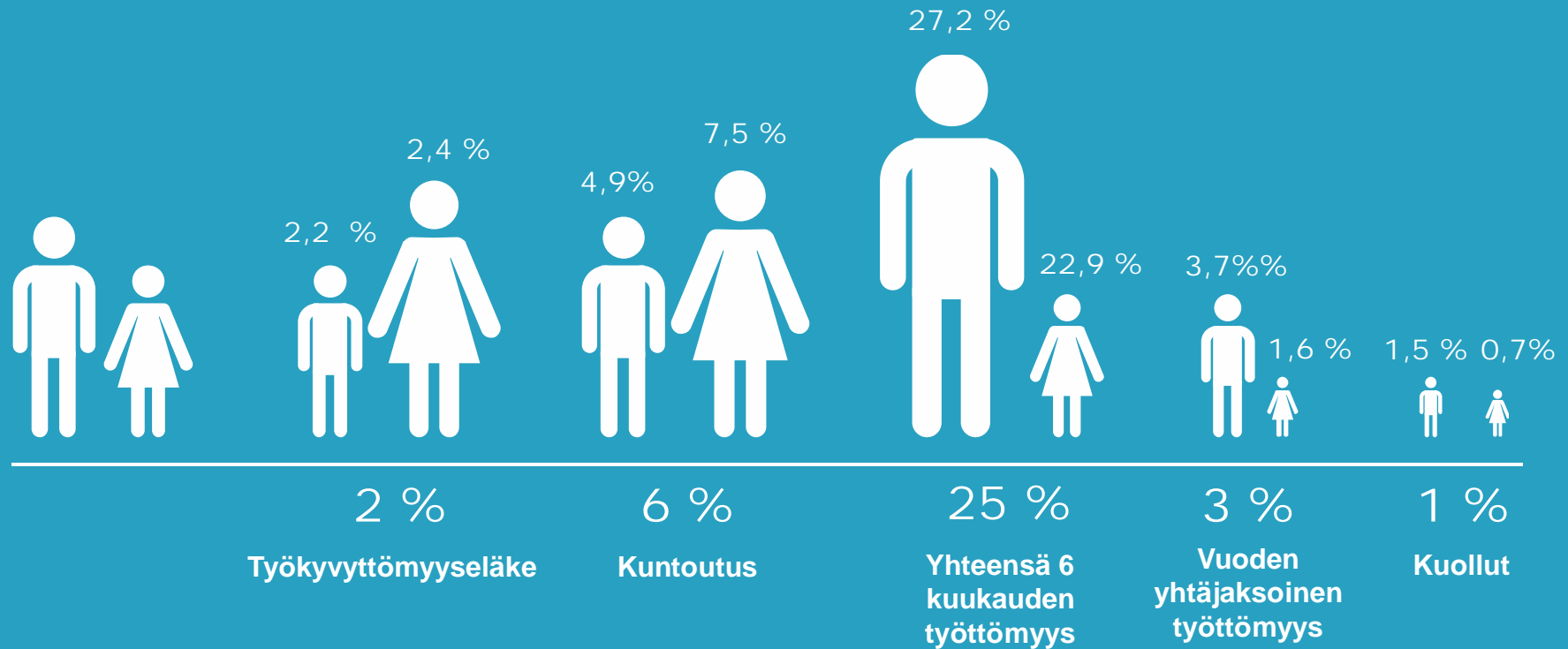
MITÄ KUULUU? – NELJÄNNESVUOSISADAN RAJAPYYKKI

Ikäluokka 1987 25-vuotiaana

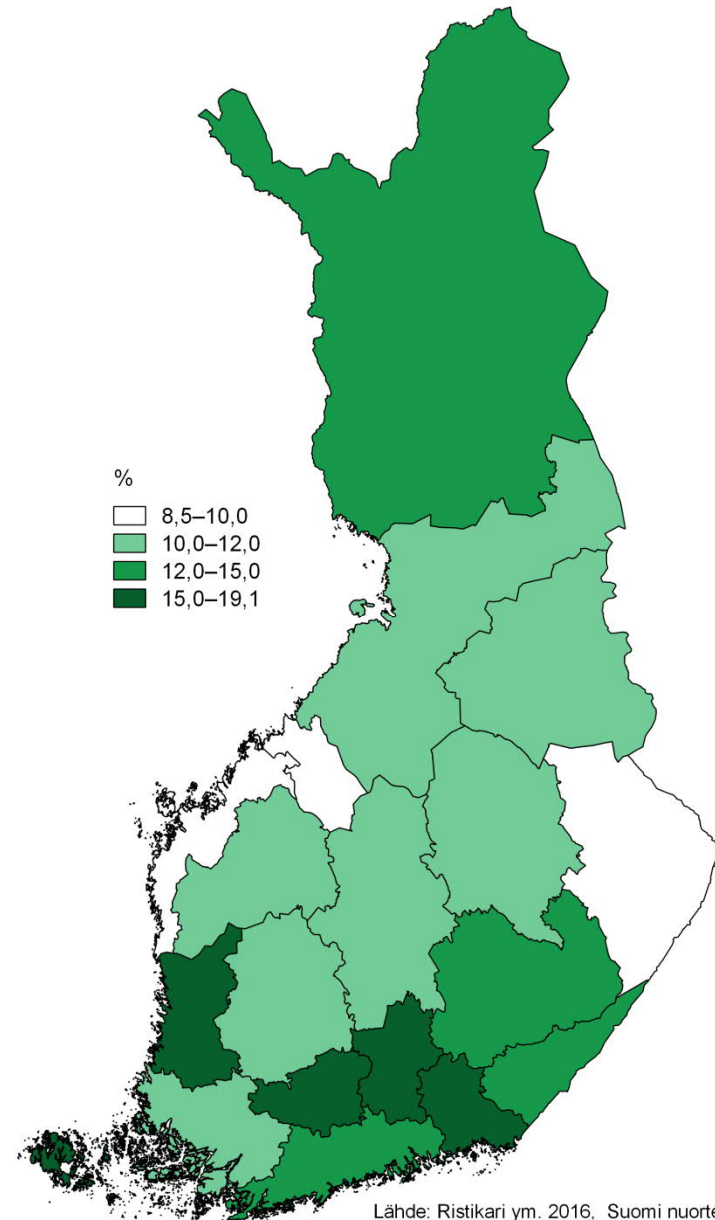
MITÄ KUULUU? – NELJÄNNESVUOSISADAN RAJAPYYKKI

Ikäluokka 1987 25-vuotiaana

VAIN PERUSKOULUN KÄYNEET NUORET MAAKUNNITTAIN, 25-VUOTIAAT

14%

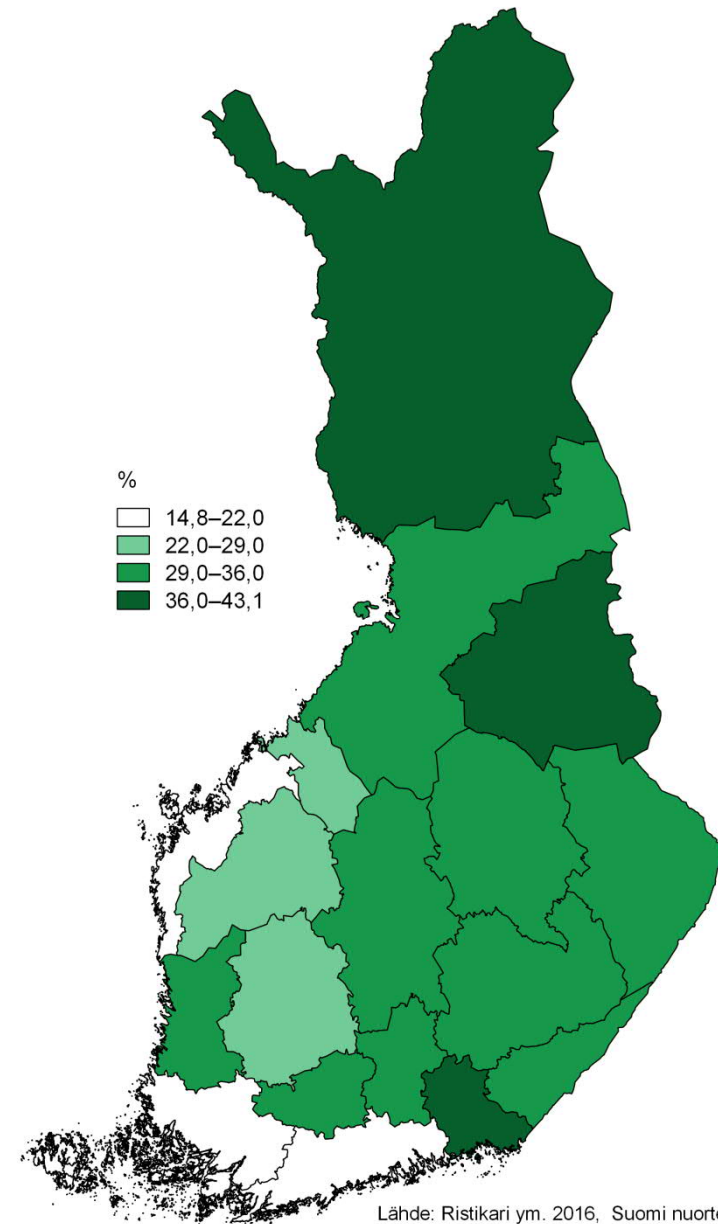

Lähde: Ristikari ym. 2016, Suomi nuorten kasvuympäristönä
Pohjakartta-aineisto © Tilastokeskus 2013

NUORTEN MIELENTERVEYSHOIDOT MAAKUNNITTAIN, 25-VUOTIAAT

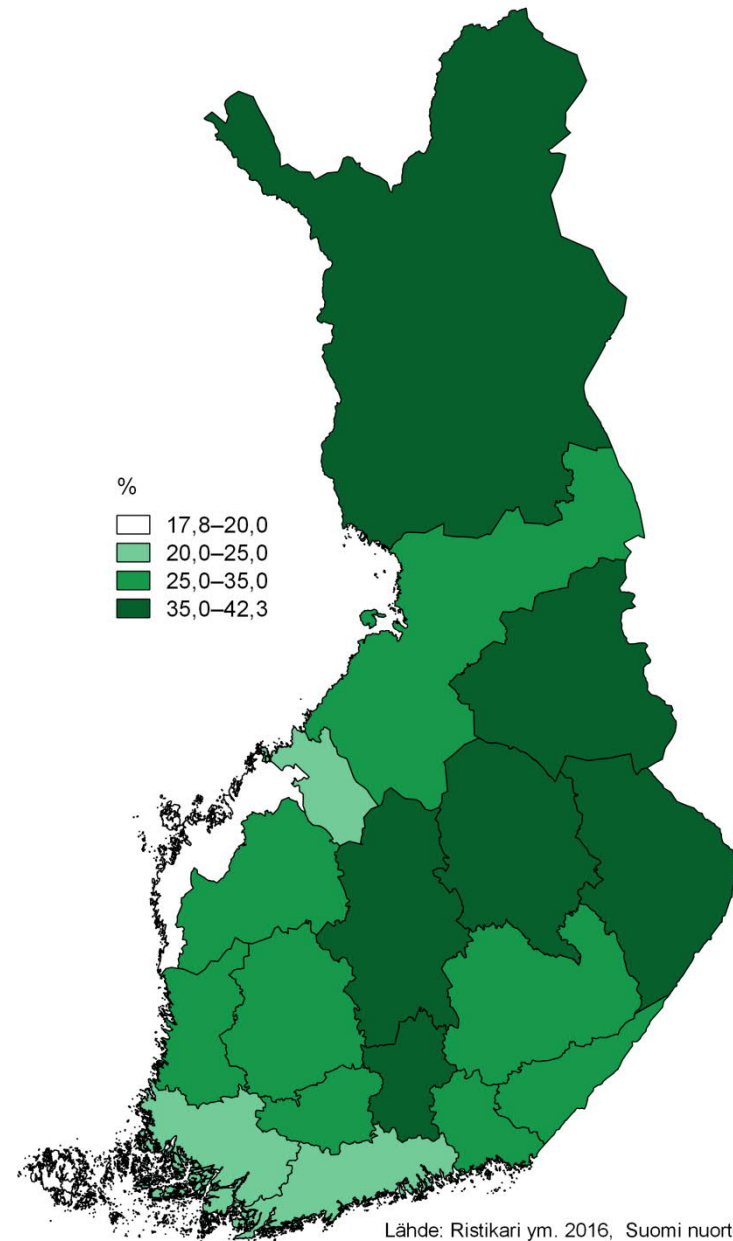
Psyykkisiä osasto-, poli-
tai lääkehoitoja

29%

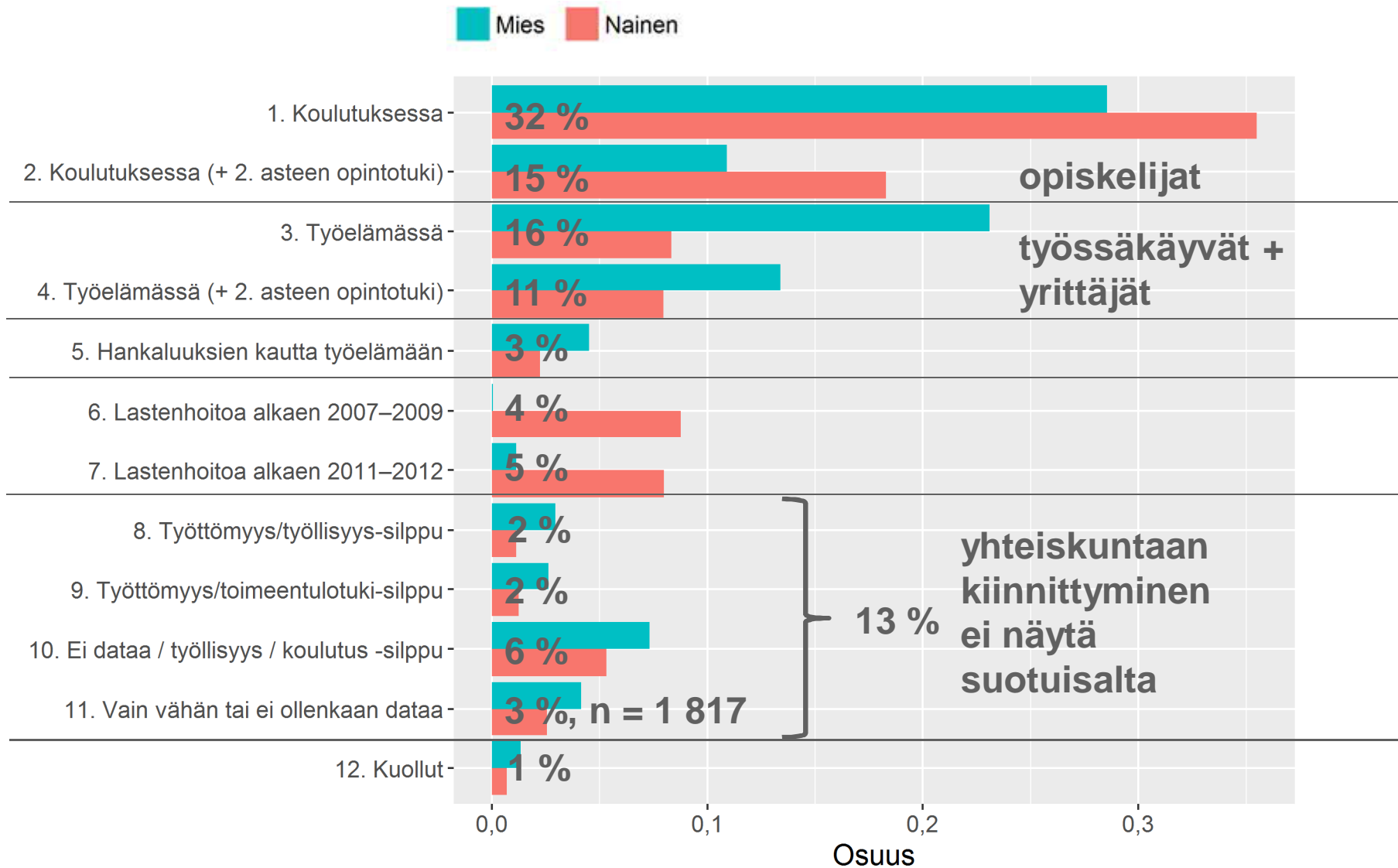

NUORTEN TOIMEENTULOTUKI MAAKUNNITTAIN, 25-VUOTIAAT

Toimeentulotukea
nostanut
30 %

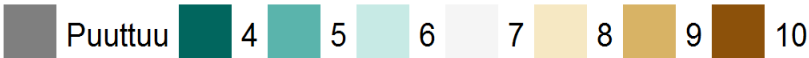

SIIRTYMISEN POLUT ENNEN 25V – KOULUTUKSESTA TYÖELÄMÄÄN

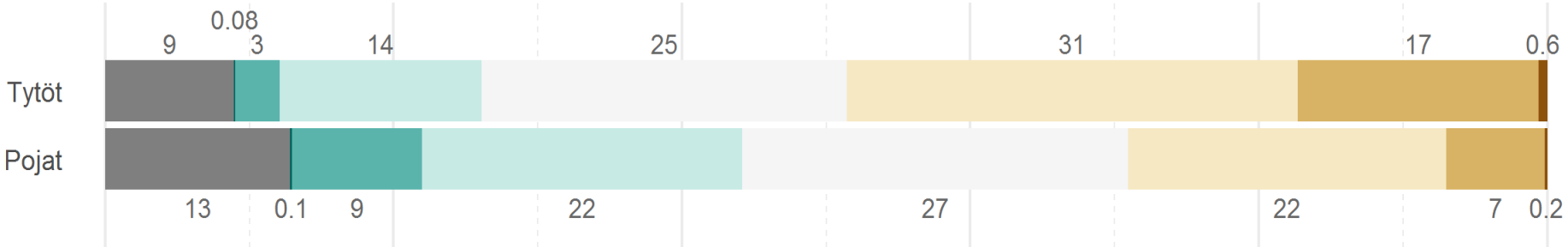

PÄÄTTÖTODISTUKSEN LUKUAINEIDEN KESKIMÄÄRÄ

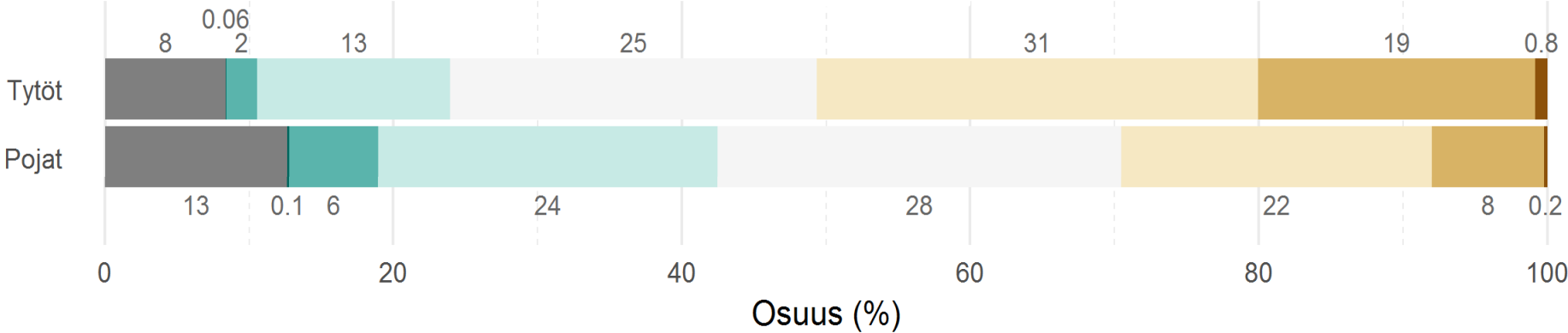
Peruskoulun lukuaineiden keskimäärä vähintään

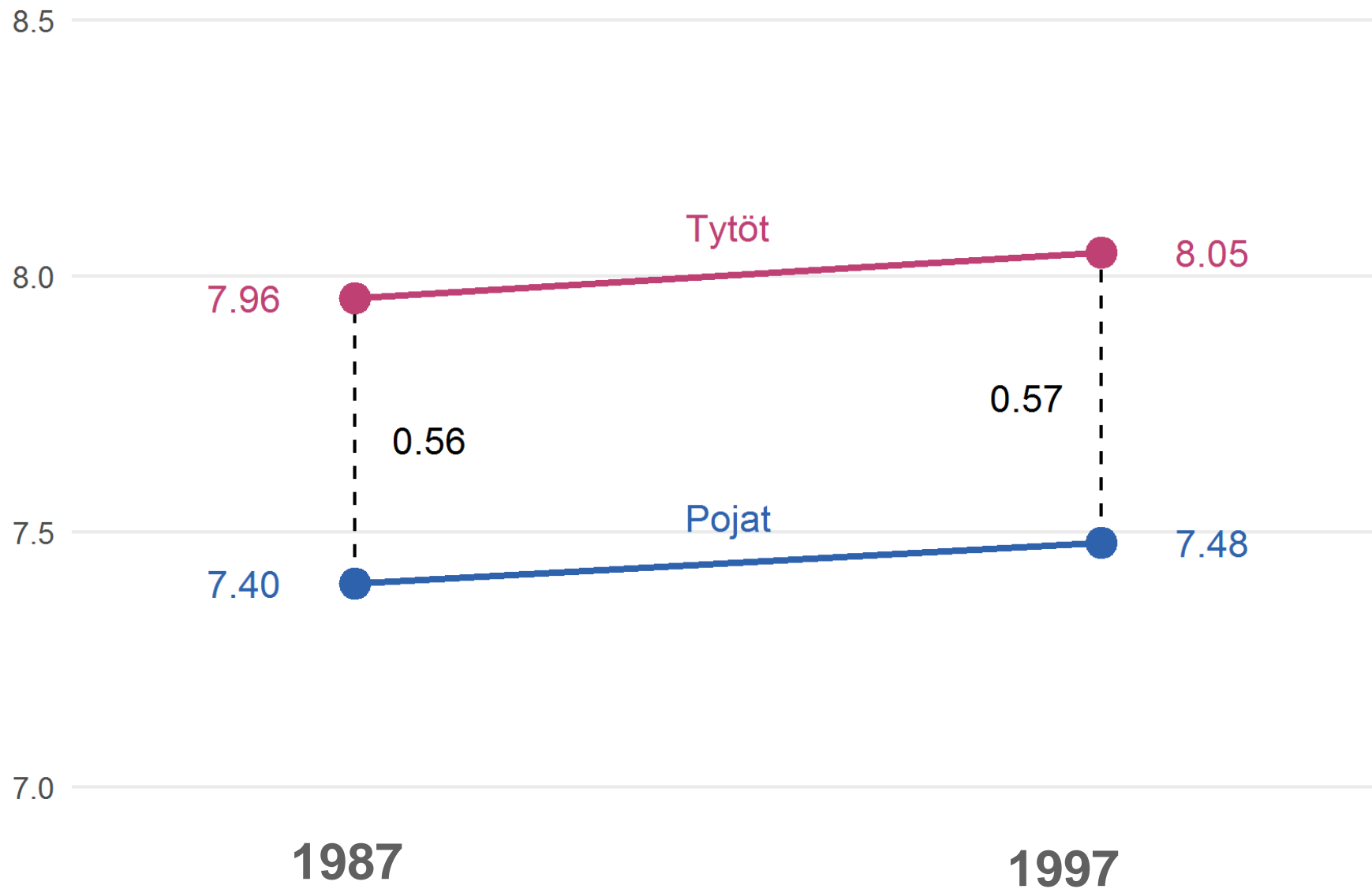
1987

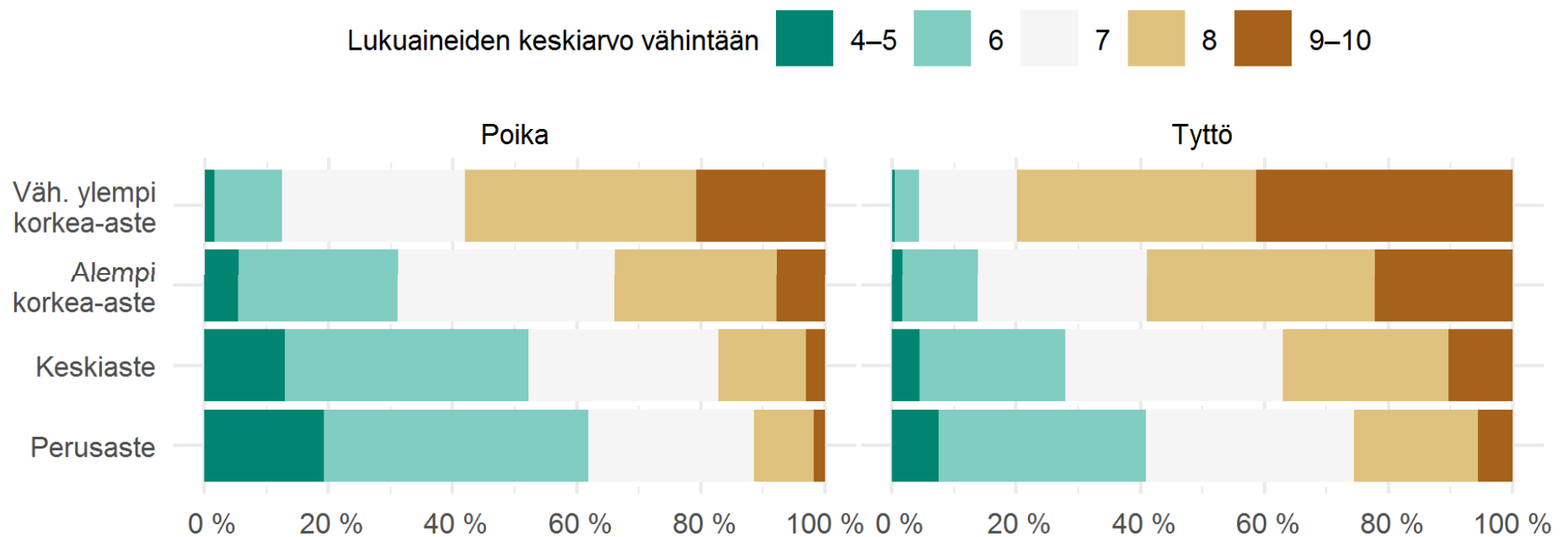
1997

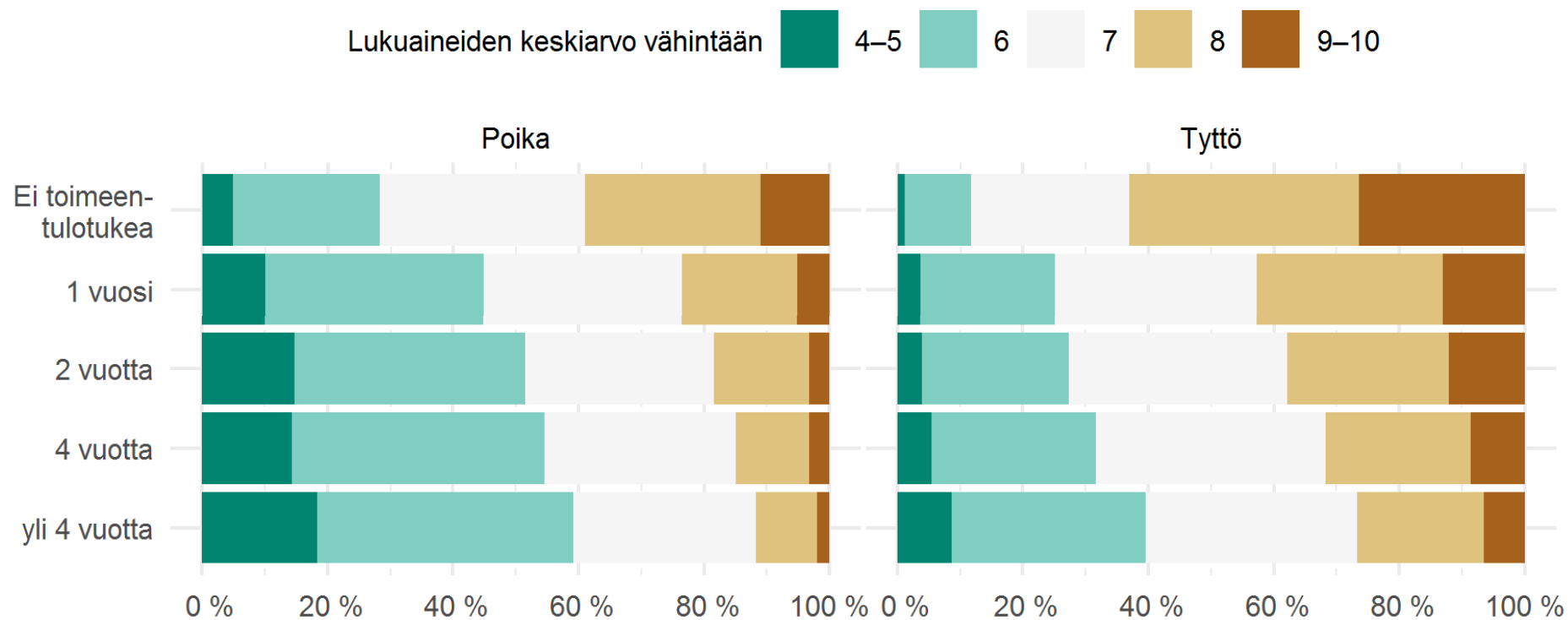
LUKUAINEIDEN KESKIIARVOJEN KESKIIARVO

YHTEYDESSÄ LASTEN KOULUMENESTYKSEEN VANHEMPIEN KORKEIN KOULUTUSASTE

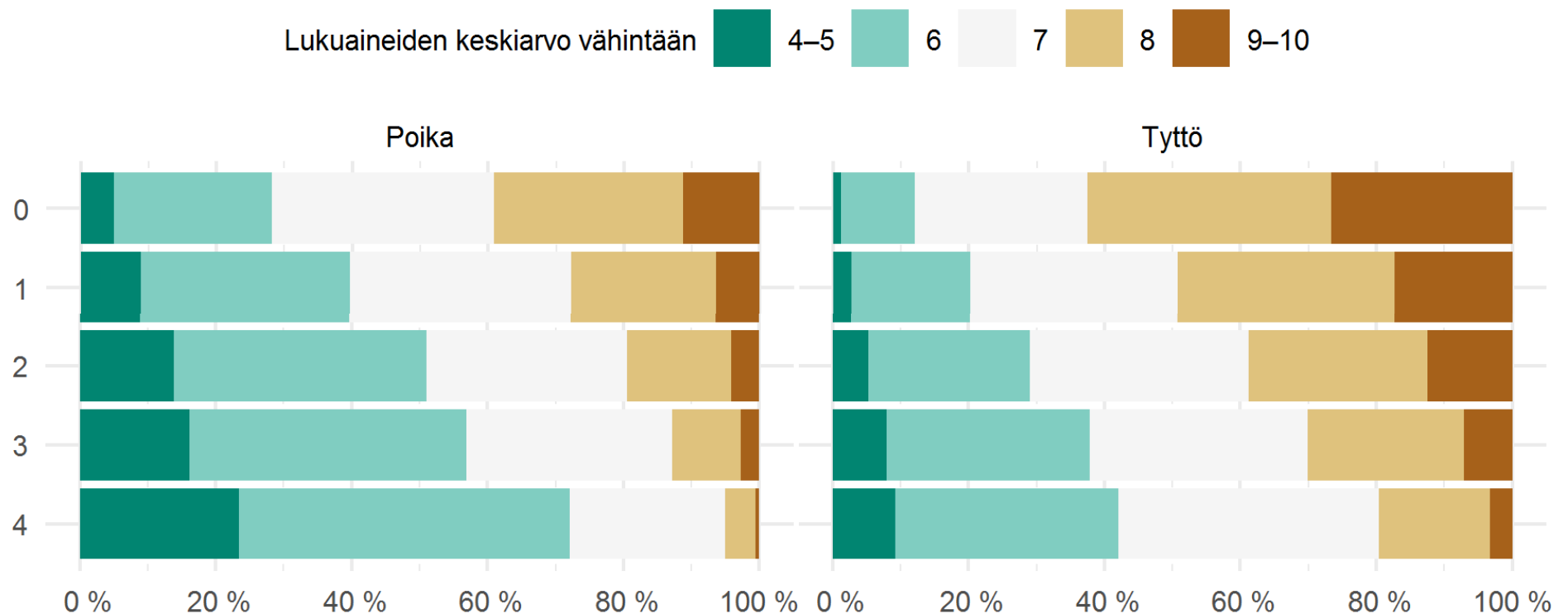
YHTEYDESSÄ LAPSEN KOULUMENESTYKSEEN VANHEMMILLE MYÖNNETTY TOIMEENTULOTUKI

Lähde: Ristikari ym., 2018 Suomi lasten kasvuympäristönä

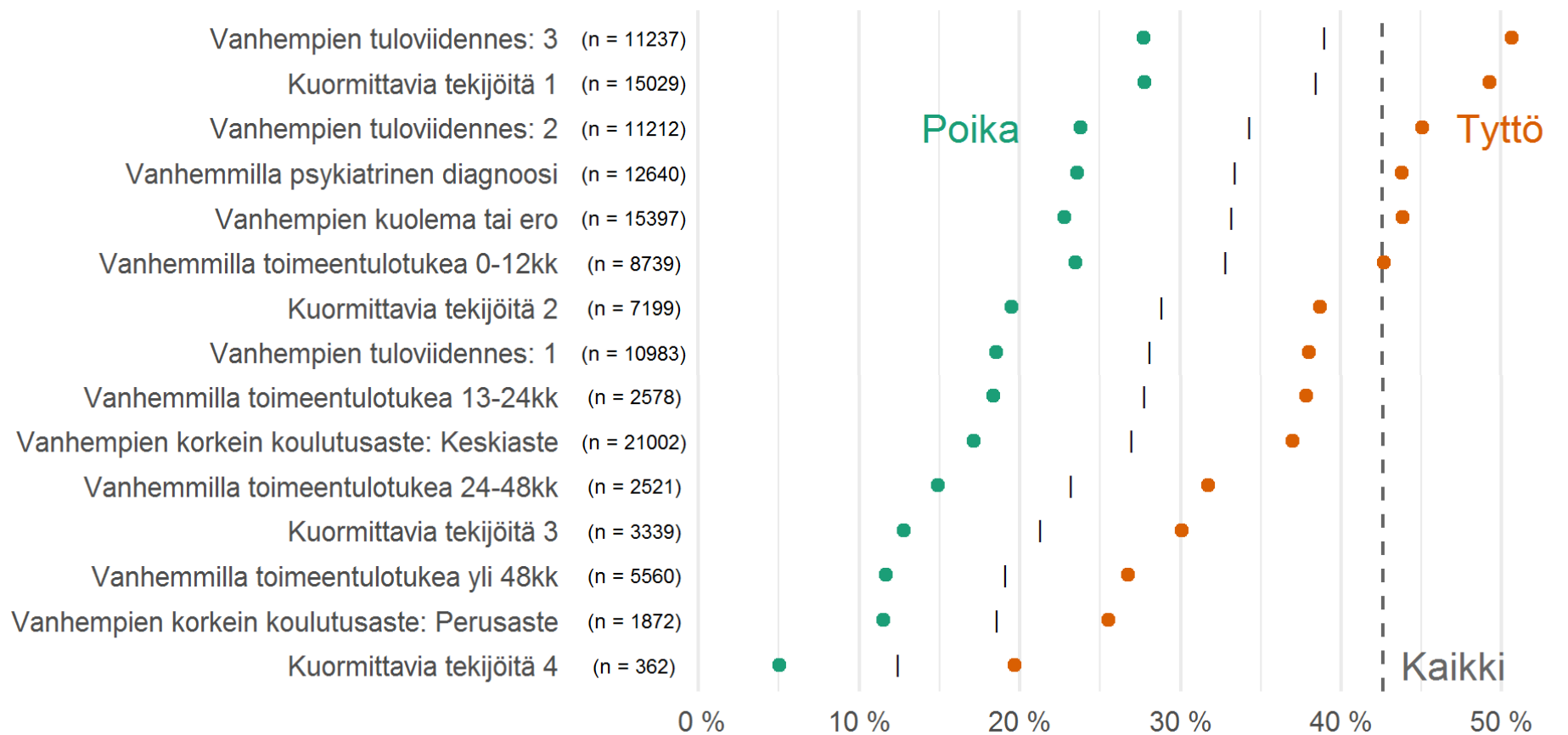
YHTEYDESSÄ LAPSEN KOULUMENESTYKSEEN KUORMITTAVAT TEKIJÄT

- Vanhempien pitkittynyt toimeentulotuki
- Perhesuhteiden muutokset (erot ja kuolemat)
- Mielen terveyden häiriöt
- Molemmat vanhemmat peruskoulun varassa

Lähde: Ristikari ym., 2018 Suomi lasten kasvu ympäristönä

VÄHINTÄÄN 8 KESKIARVON SAANEIDEN OSUUS ERI PERHETAUSTARYHMISSÄ

Lähde: Ristikari ym., 2018 Suomi lasten kasvu ympäristönä

SYRJÄYTYMISEN DYNAMIIKKA – TYÖKALU (1987–2016)

Työryhmä: **Pekka Pulli** Me-säätiö, **Tiina Ristikari** THL, **Jussi Pyykkönen**, **Juha Kivelä** THL, **Marko Merikukka** THL ja **Niko Eskelinen** UTA/UTU

- **Mitä uutta?**

- Kokeileva työkalu, joka osoittaa millaisia yhteyksiä erilaisilla syrjäytymistä aiheuttavilla tekijöillä on toisiinsa

- **Miksi?**

- Mahdollisuus tutkia syrjäytymistekijöiden välisiä yhteyksiä ja ymmärtää niiden mittakaavaa, merkitystä ja voimakkuutta

- **Miten?**

- Laskettu siirtymämatriisit indikaattorien päälle.
- Matriisissa olevat riskitekijät on jaettu elämänvaiheisiin
- Elämänvaiheiden välille on rakennettu siirtymätodennäköisyyksien perusteella malli

TYÖKALUN KÄYTTÖ

- <http://data.mesaatio.fi/syrjajytymisen-dynamiikka/>

SUKUPUOLI

Kaikki

Miehet

Naiset

ALUE

Suomi

Päijät-Hämeessä asuvat

Lahdessa asuvat

Helsingissä asuvat

Helsingissä syntyneet

Turussa asuvat

Turussa syntyneet

ELÄMÄNVAIHEET

**Vanhemmat -
riskikasaumat**

Vanhemmat - erittely

Varhaislapsuus

Lapsuus

Teini-ikä

Varhainen äitiys

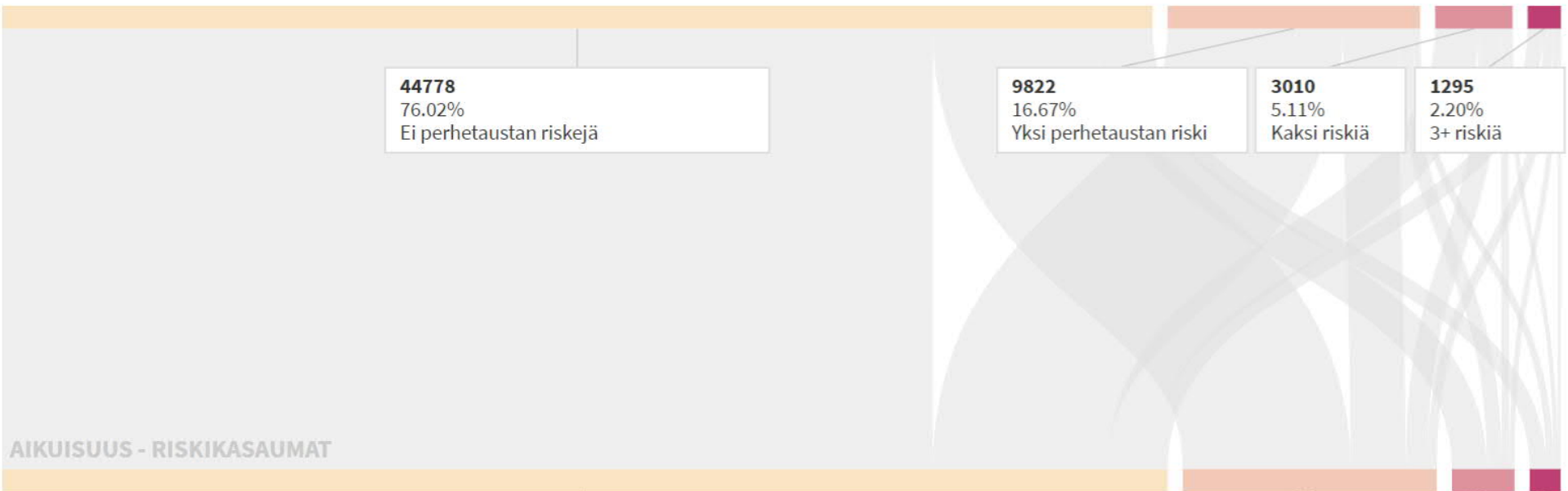
Varhaisaikuisuus

Aikuisuus - erittely

Aikuisuus - riskikasaumat

0 1 2 3 kasautunutta riskiä

VANHEMMAT – RISKIKASAUMAT

AIKUISUUS - RISKIKASAUMAT

Vanhempien riskitekijät:

- Mielensterveys tai päihdehäiriö
- Pitkäaikainen toimeentulo
- Vanhemmat peruskoulun varassa
- Muu kuin kahden ansaitsijan talous

Kohorttilaisten riskitekijät:

Varhaislapsuus

- Lastensuojelusijoitus

Lapsuus

- Käytöshäiriö

Teini-ikä

- Lastensuojelu
- Mielensterveyslääkkeet
- Keskiarvo alle 7 yhteishaussa
- Ei yhteishaussa

Varhainen äitiys

- Teiniäitiys

Varhaisaikuisuus

- Vähintään kolme yhteishakukertaa
- Rikostuomio tai 5 rikettä

Aikuisuus

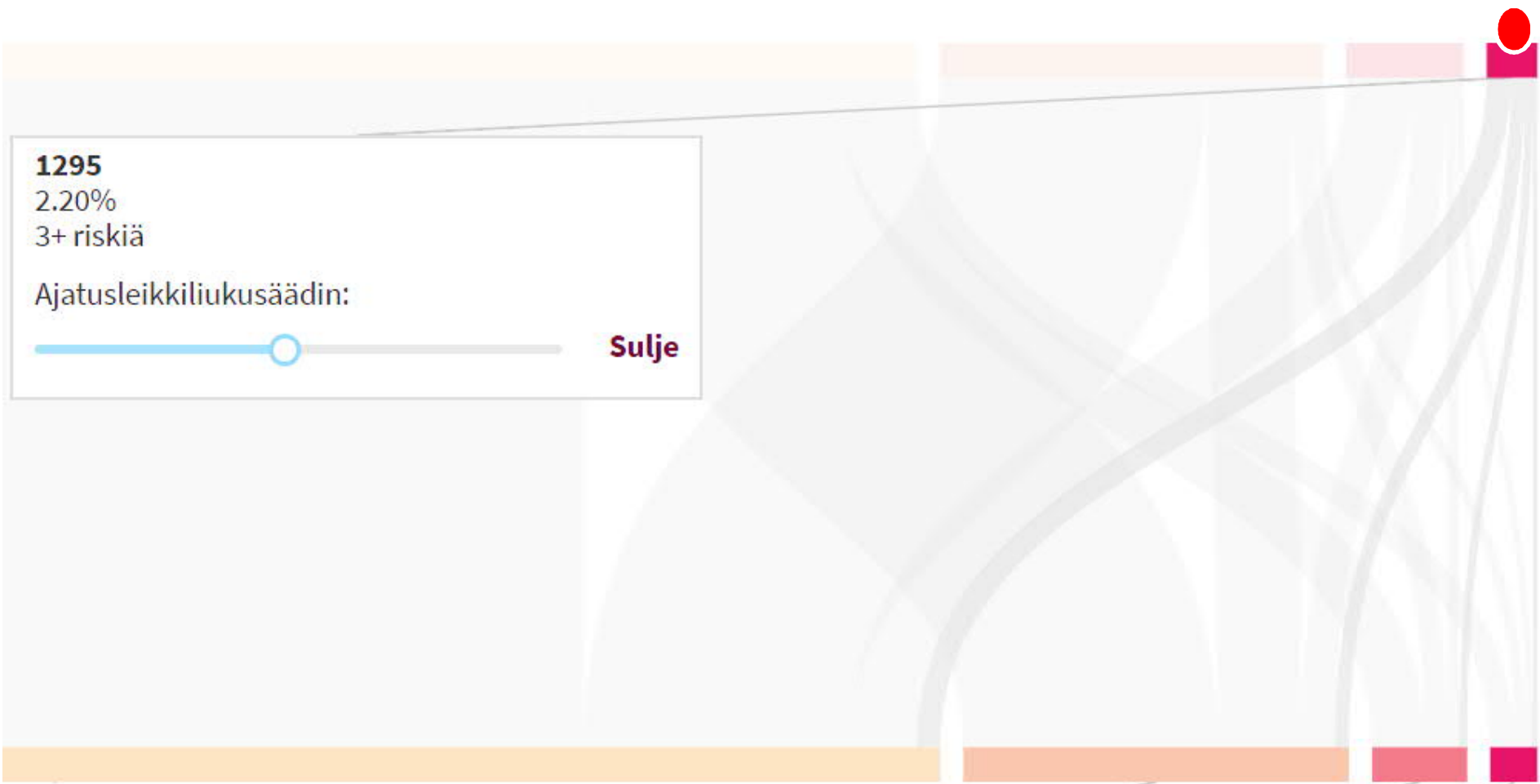
- Mielensterveyslääkkeet
- Eläkkeellä mielensterveysyistä
- Pitkäaikainen toimeentulotuki
- Ei 2.asteen tutkintoa ennen 29v.
- 12kk työttömyyttä/2v.
- Alle 1 000 euron vuositulot
- Kadonnut = ei rekistereissä

VANHEMMAT – RISKIKASAUMAT

AIKUISUUS - RISKIKASAUMAT

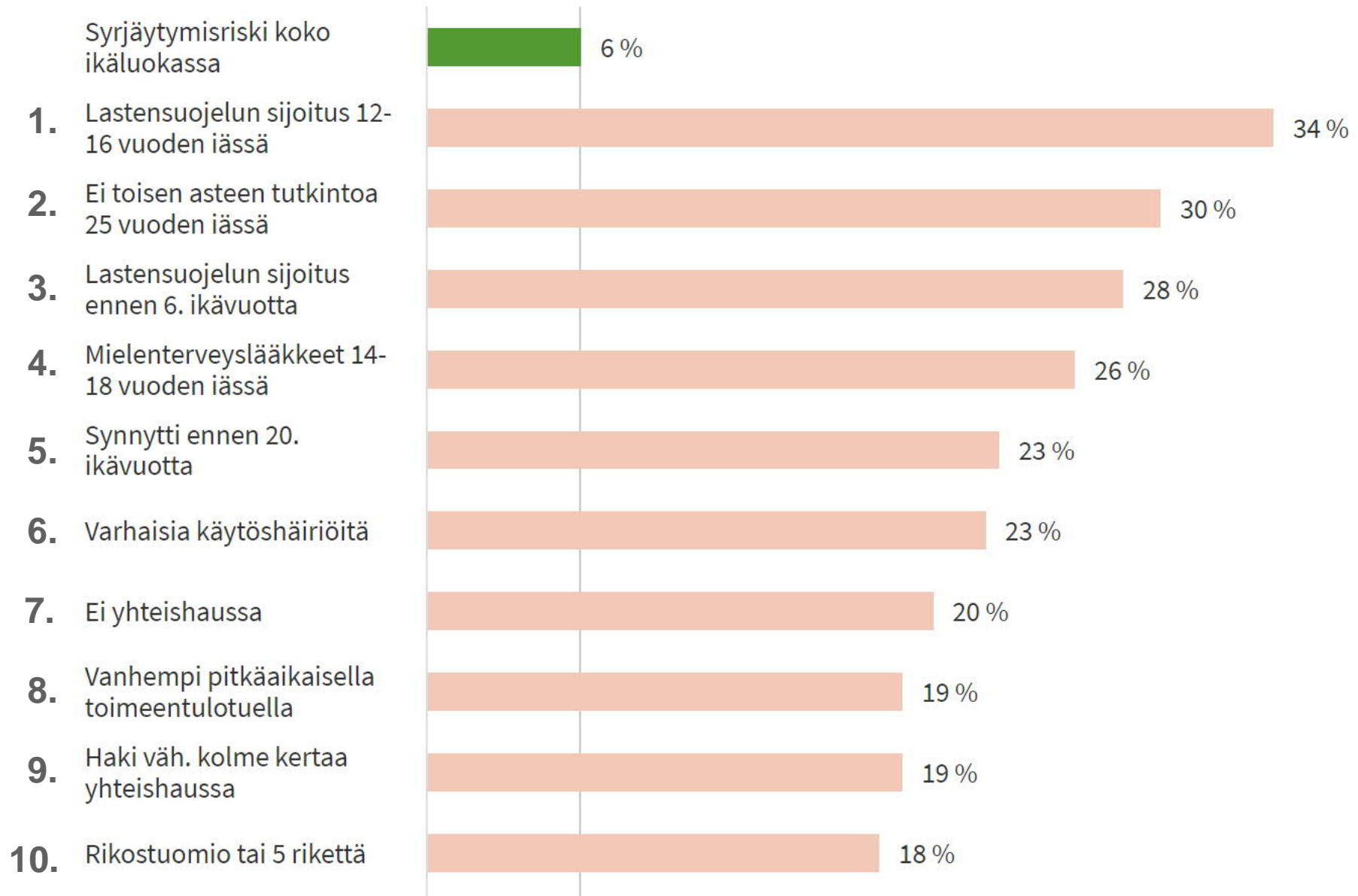
367
28.34%
Ei syrjässä (yksi riskitekijä)

202
15.60%
Syrjässä (2 riskiä)

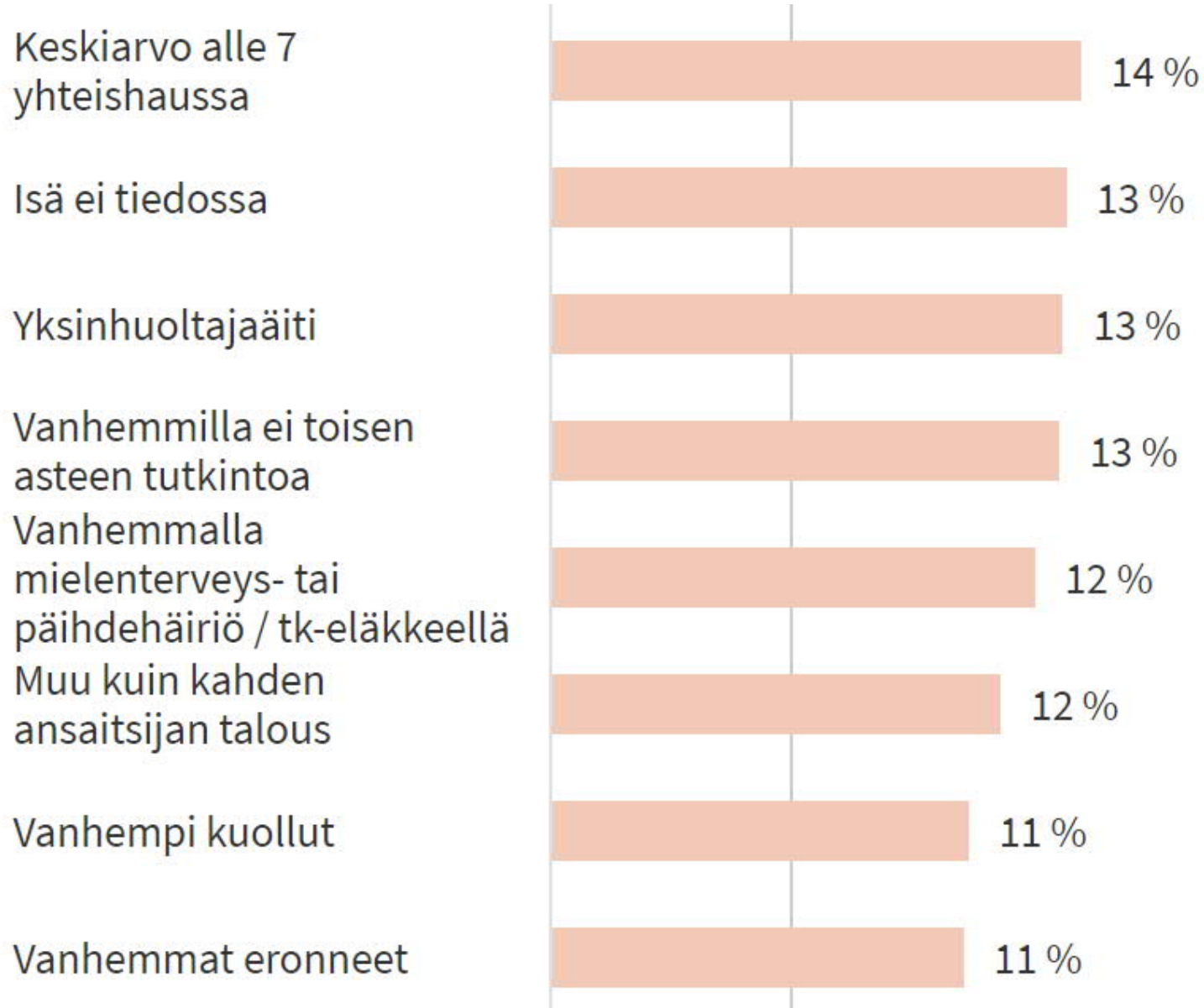
116
8.96%
Syrjässä (3+ riskiä)

TOP10 SYRJÄYTYMISRISKIT

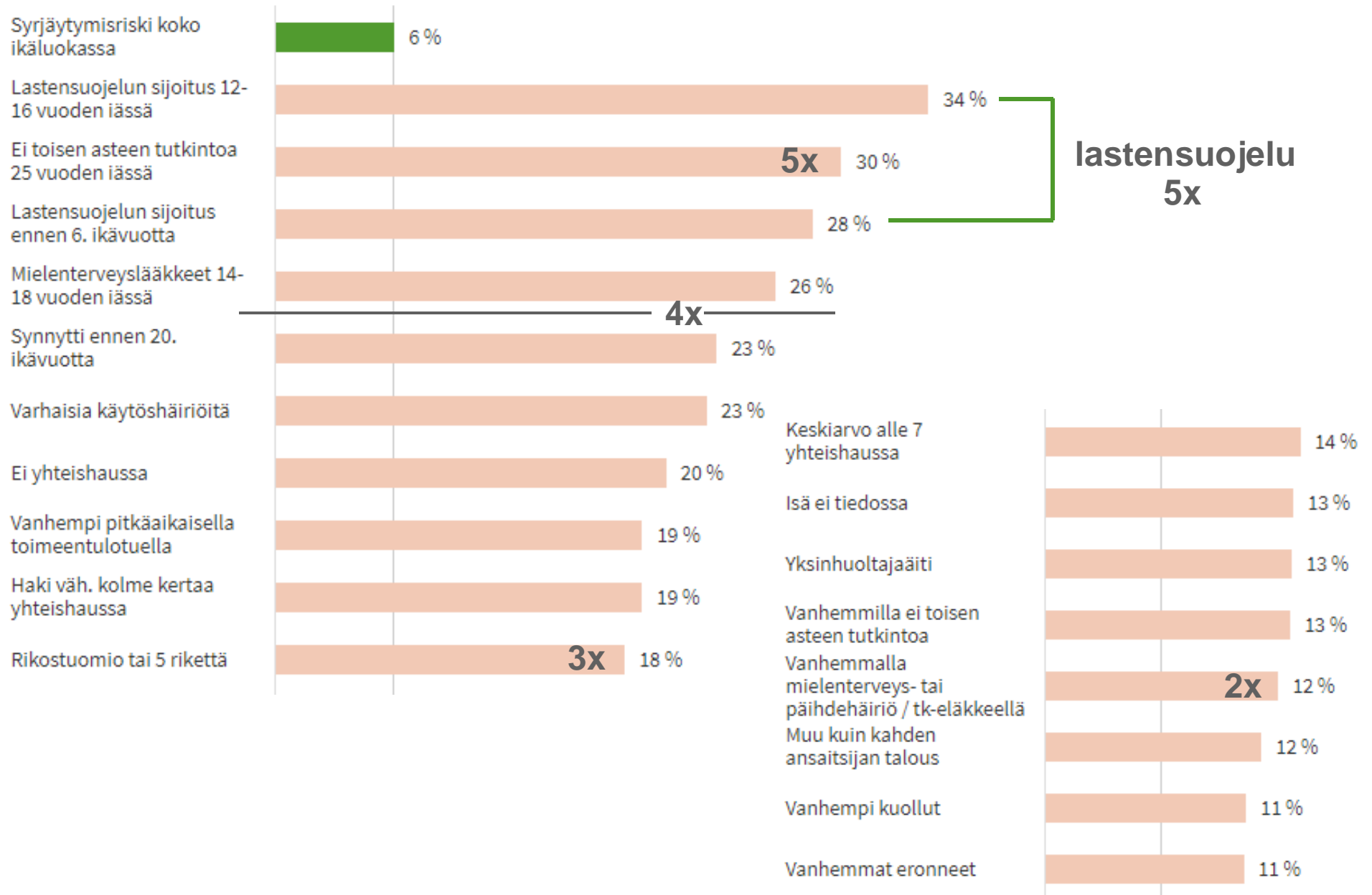
Aikuisena syrjään jääneiden osuus ryhmästä

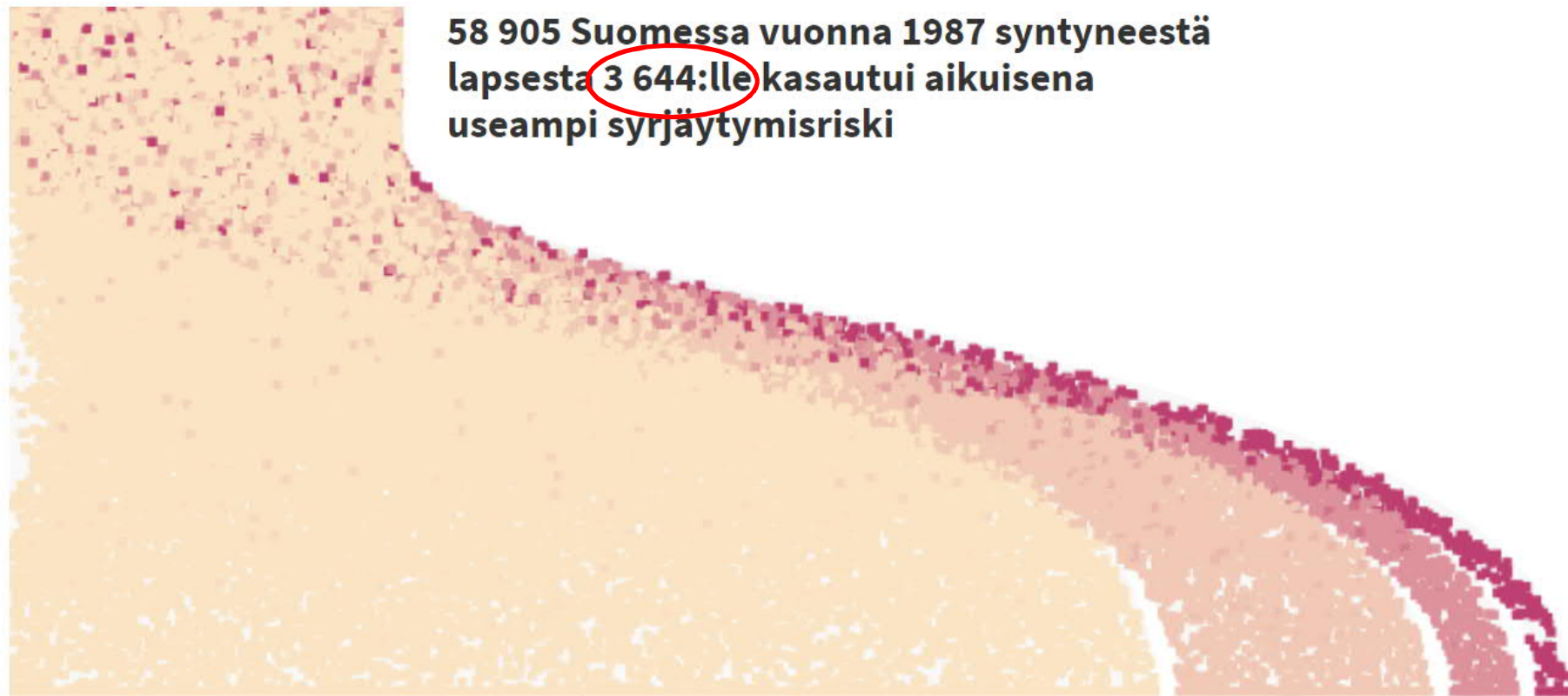
SIJAT 11.–18.

SYRJÄYTYMISRISKIEN RISKIKERTOIMET

SYRJÄYTYMINEN ON YLISUKUPOLVINEN ILMIÖ

58 905 Suomessa vuonna 1987 syntyneestä lapsesta **3 644:lle** kasautui aikuisena useampi syrjäytymisriski

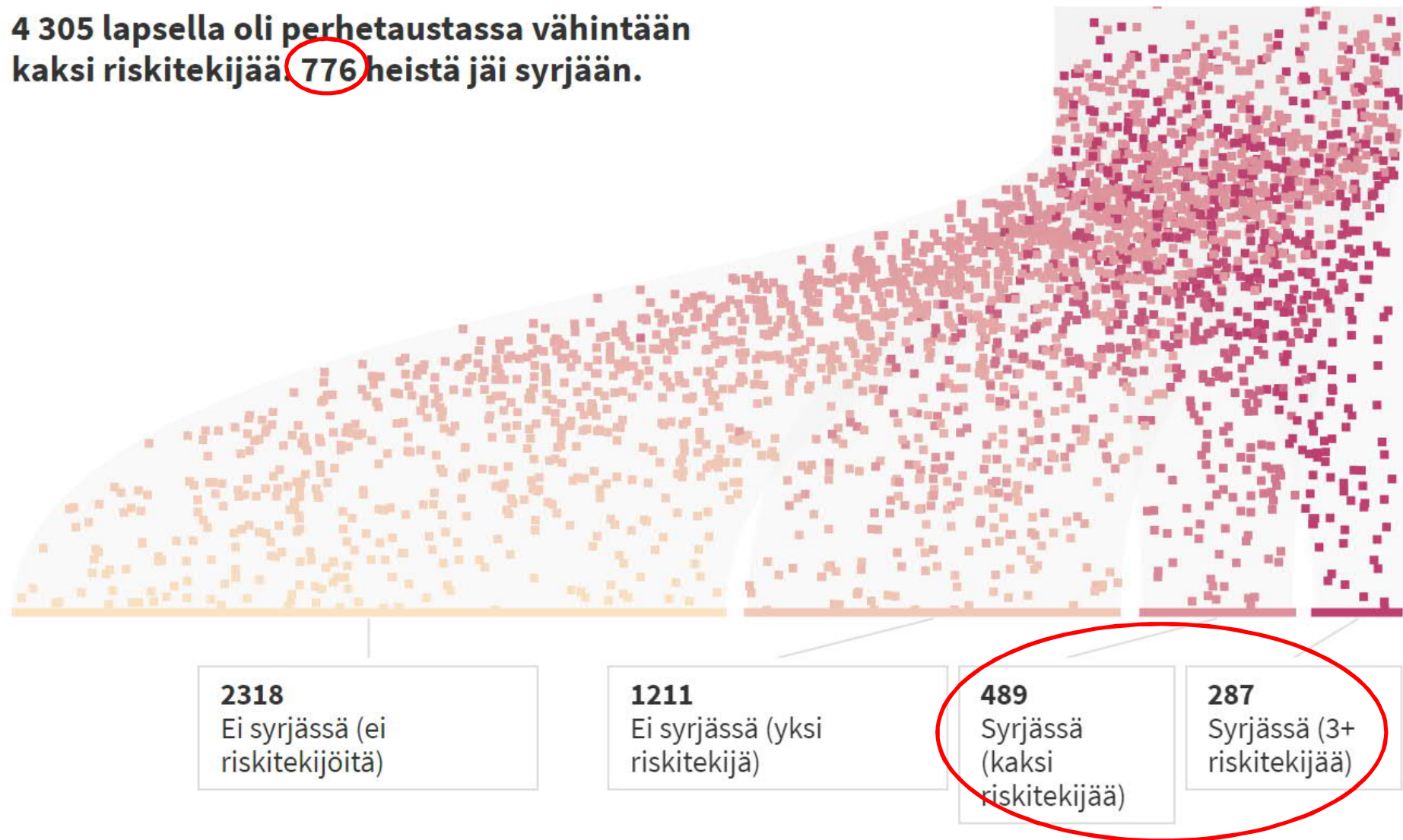
45378
Ei syrjässä (ei riskitekijöitä)

9883
Ei syrjässä (yksi riskitekijä)

2439
Syrjässä (kaksi riskitekijää)

1205
Syrjässä (3+ riskitekijää)

4 305 lapsella oli perhetaustassa vähintään kaksi riskitekijää. **776** heistä jäi syrjään.

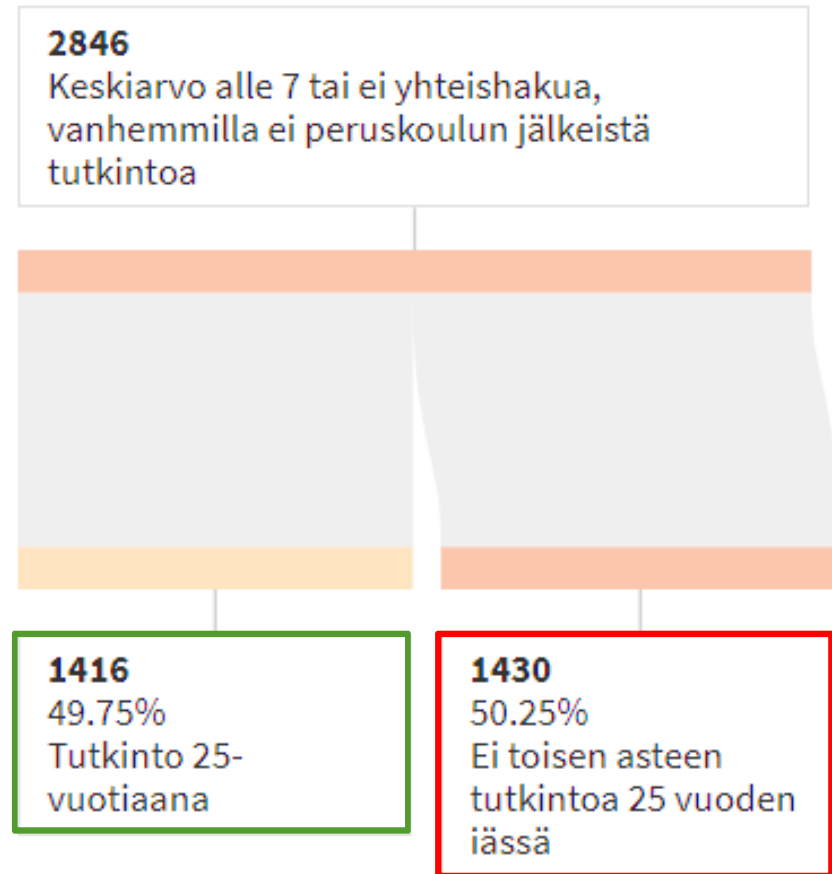

Vanhempien koulutuksen vaikutus

Vanhemmalla peruskoulun jälkeinen tutkinto:

Vanhemmilla ei peruskoulun jälkeistä tutkintoa:

JOS SYRJÄYTYMISTÄ HALUTAAN VÄHENTÄÄ, NIIN MITÄ PITÄISI TEHDÄ?

- Huolimatta siitä, että malli ei osoita kausaalisuhteita, se antaa viitteitä siitä, että haavoittuvissa olosuhteissa kasvavien lasten tueksi tarvitaan sekä vaikuttavia lasten, nuorten ja perheiden palveluita
- Suomalaisessa yhteiskunnassa on pitkään puhuttu siitä, että syrjäytymisen ehkäisemisen investoinnit pitäisi kohdentaa ”riittävän aikaisessa vaiheessa”
- Datamalli antaa viitteitä siitä, että perheitä tulisi tukea oikea-aikaisesti varsinkin lasten ollessa pieniä
 - Palvelu- ja etuusjärjestelmän tulisi pystyä ehkäisemään perheen ongelmien kasaantumista

”RIITTÄVÄN AIKAINEN VAIHE”

Esimerkiksi

- Datamallimme perusteella näyttäisi siltä, että kaikista vaikeimpien mielenterveysongelmien suhteen merkittävin vaikuttamisen paikka voisi olla **kouluiässä, eikä suinkaan vasta nuoruuden itsenäistymisen vaiheessa**
- Jos mielenterveyssyistä johtuvia eläkkeitä halutaan mahdollisimman vaikuttavasti ehkäistä, voisi olla järkevämpää investoida **perustason ehkäiseviin palveluihin korjaavien nuorten palveluiden sijasta**

MAAILMA, EIKÄ MALLI OLE VIELÄ VALMIS

- Työkalu on kunniahimoinen rakennelma, jossa yhdistetään
 - maailman parhaat rekisterit
 - data-analytiikka ja
 - datan visualisointi
- Työkalua kehitetään edelleen
- Palautetta työkalusta voi lähettää osoitteeseen **pekka.pulli@mesaatio.fi**
- Olemme kiitollisia kaikesta palautteesta koskien työkalua, sen käyttöä ja datan parempaa hyödyntämistä

KIITOS

marko.merikukka@thl.fi

www.thl/fbc1987

[@kohortti87](#)